

9. Nekonečný pramen

Téma setkání:

Děti si mají v návaznosti na minulé ročníky zopakovat a systematizovat učivo o svátostech. Mají si uvědomit, jak jsou svátosti na jedné straně neoddělitelně spojeny s rozhodujícími okamžiky života člověka, na druhé straně s Boží milostí pramenící z Kristova velikonočního tajemství. Svátosti se tak stávají zpřítomněním Krista, který do těchto okamžiků lidského života vstupuje s účinnou pomocí. Děti si mají také uvědomit rozdíl mezi svátostí a svátostí, která není jen znamením Boží blízkosti, ale viditelným symbolickým jednáním, v němž se Kristus zpřítomňuje a jedná.

Cíle setkání:

Děti mají pochopit rozdíl mezi svátostí a svátostí, kdy svátost je symbolická připomínka Božího působení v životě člověka a svátost je symbolické jednání zpřítomňující aktuální Boží působení v životě člověka.

Děti mají rozpoznat Krista jako pramen všech svátostí.

METODICKÝ POSTUP

1. Opakování a motivace

Důležité události mého života

Cíl: Děti si mají uvědomit, jaké významné okamžiky ve svém životě prožily a zařadit k nim svátosti, které tyto významné a rozhodující okamžiky života doprovázejí.

Pomůcky: tabule a sešit, příp. provázky a výkladový materiál

Namalujeme na tabuli přímku a označíme ji jako přímku života. Na levé straně vyznačíme bod narození, na pravé straně bod, ve kterém se právě nacházíme.

Děti si podobnou čáru nakreslí do sešitu a vyznačí si v samostatné práci mezi tyto dva body další body znázorňující významné události jeho života, např. narození sourozence, přestěhování, první den školy, atd.

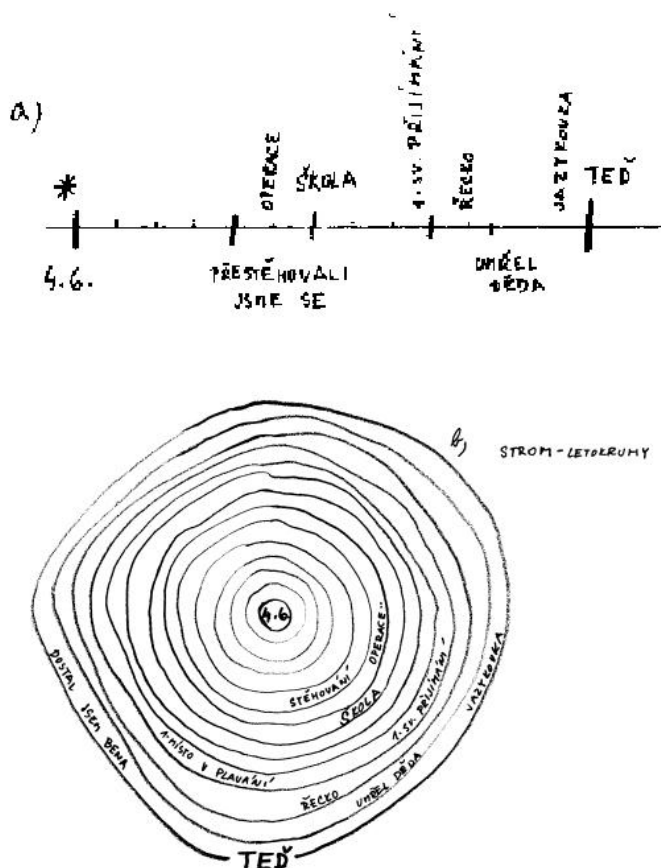
Svou cestu života mohou děti znázornit také pomocí delšího provázku, který se dá tvarovat, a výkladového materiálu, který kladou vedle provázku nebo na provázek.

Místo čáry můžeme „cestu života“ znázornit také jako letokruhy stromu. Jak roste strom, přibývá na jeho kmeni jeden letokruh za druhým. Děti si mohou do sešitu nakreslit tolik soustředných kruhů, kolik mají let, a každý z nich vybarvit jednou barvou, příp. do něj vepsat důležitou událost, která se stala.

Povídáme si o tom, co děti znázornily. Jmenujeme, které události měly společné, které patří jen do jejich života, které z nich byly smutné, které radostné a která událost v jejich životě jim připadala nejdůležitější.

Sejdeme se nad „cestami života“, které děti vytvořily, a v modlitbě poděkujeme Bohu, že je s námi. Děti mohou děkovat za konkrétní chvíle, které prožily nebo právě prožívají. Např.: „Bože, děkuji ti, že jsi byl se mnou, když...“

Ve společné diskusi hledáme také důležité životní události, které děti

pravděpodobně očekávají, např. konec školy a vstup do zaměstnání, svatba, narození dětí, určitě nás čeká, že nám zemře někdo blízký apod. Hovoříme také o tom, co v důležitých okamžicích života člověk prožívá.

Rozhovor zakončíme sdělením:

V rozhodujících životních situacích prožíváme radost, ale často také nejistotu a strach. Prožíváme situace, které neznáme a kterými jsme ještě neprošli. Člověk bývá v takových chvílích sám a touží, aby mu byl někdo nablízku. Bývá to těžké, protože ostatní to mají buď „za sebou“, nebo nic podobného ještě neprožívali. Křesťané takové chvíle prožívají s vírou, že je provází Bůh, a na znamení, že Bůh je s nimi, si žehnají, např. rodiče žehnají nevěstě a ženichovi, maminka dítěti, když jde poprvé do školy, žehnáme se před důležitým rozhodnutím, před těžkou zkouškou, v nemoci apod. Děti mohou vzpomínat, zda samy prožily chvíle, kdy viděly, že někdo někomu žehná nebo někdo požehnal je.

2. Vlastní téma

Svatosti jako zpřítomnění Boží milosti

Cíl: Děti se mají učit chápat svátosti jako viditelná znamení působení Boží milosti a pochopit rozdíl mezi svátostí a svátostí.

Pomůcky: učebnice, fotografie znázorňující hojnost, pracovní list

Svatosti v životě člověka

Souvislost mezi slavením svátostí a důležitými událostmi v životě člověka najdeme v učebnici na s. 38 ve žlutém rámečku. S jeho obsahem seznámíme děti výkladem nebo přečteme tuto část textu:

V každém lidském životě jsou okamžiky výrazných změn, kterým člověk má ze své podstaty potřebu dát slavnostní, obřadnou formu. Narození, dosažení dospělosti, sňatek, odpuštění, nový začátek, nemoc a smrt takovými událostmi jsou. Při nich se sami sebe šťastně nebo starostlivě ptáme, kým nebo čím jsme, v nich oslavujeme své bytí a to, co nás nese. Svátosti jsou slavnosti, které doprovázejí tyto významné a často rozhodující okamžiky našeho života. Jsou nám darovány Kristem v jeho církvi. Svátostmi tyto okamžiky, které jsou jádrem naší životní cesty, získávají nový smysl. Jsme v nich vykoupeni k novému životu. Svátosti jsou účinná znamení; o životě nejen promlouvají, nýbrž jej také dávají. Působí tak, protože je v nich přítomen Duch svatý.

Bůh se tím, že se v Ježíši Kristu stává člověkem, prolamuje do dějin lidstva. Ježíš svou smrtí a vzkříšením zničil smrt a otevřel nás životu, vykoupil nás. Duch svatý toto dílo spásy neustále aktualizuje a oživuje pro dílo člověka.

Všechno, čím Kristus je, a všechno, co vykonal pro všechny lidi, nám otevírá cestu k Bohu, přesahuje čas a stále zůstává. Je to veliký dar a veliká milost, která od té chvíle neustále „pramení“ a přitahuje všechno k životu.

Ježíš Kristus – pramen života

Lidé neumějí tuto skutečnost popsat přesnými slovy, proto říkají, že Kristus je jako pramen života. „Ježíš Kristus – pramen života“ je název obrazu v učebnici na s. 37.

Děti mohou obraz pozorovat a hledat na něm místa, která jsou popsána v textu pod ním.

Hledáme v obraze kříž, z jehož středu vyvěrá proud dělicí se na čtyři další. Kristův kříž je vrcholným projevem působení Trojice v dějinách spásy. Z kříže tryská nekonečný pramen milosti, který proměňuje zemi v úrodnou zahradu. Hledáme anděly se džbány, kteří vylévají vodu do čtyř světových stran, a zelené listy, protože vodou se země stává úrodnou zahradou, rájem. Je to obraz vztahu nebe a země, Boha a člověka. Voda a její pohyb jsou obrazem Božího Ducha.

Obraz jinou formou říká to, co jsme před chvílí přečetli:

Když přijímáme svátost, není to pouze příležitost slavnostně se obléct a něco oslavit. Není to ani příležitost, kdy si viditelně připomínáme, že Bůh je stále s námi, a děkujeme mu.

Když přijímáme nějakou svátost, působí v našem životě zvláštním způsobem trojjediný Bůh. Je s námi, aby nám dal sílu překonat všechny obtíže a životní překážky. Svátost je symbolické jednání zpřítomňující aktuální Boží působení v životě člověka.

Člověk podobně jako strom potřebuje ke svému životu vodu, kterou čerpá z řeky vyvěrající z pramene. Pramenem naší životní síly je Kristus.

Jestliže kdo žízní, ať přijde ke mně a pije! Kdo věří ve mne, proudy živé vody poplynou do jeho nitra, jak praví Písmo. J 7,37-38

Živá voda, Antoine de Saint-Exupéry

Sílu Krista jako pramene naší životní síly, kterou si můžeme nabrat – jako vodu plnými hrstmi – ve svátostech, popisuje příběh „Živá voda“ v učebnici na s. 36. Text si přečteme.

Úplný text podle časopisu Duha 200-2001 č. 16 je následující:

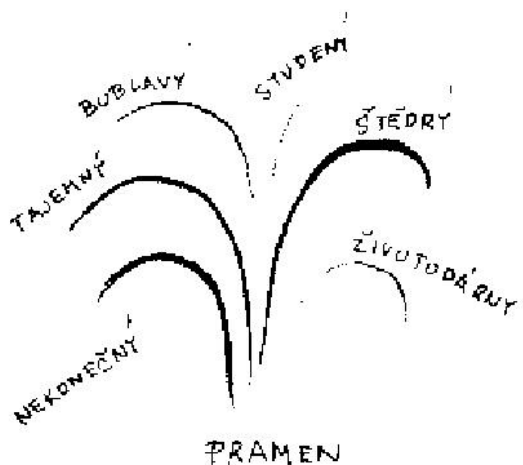
Jeden průvodce ukazoval třem Mauretáncům Savojsko. Zavedl je i k mohutnému vodopádu, který vypadal jako křišťálový sloup. Temně hučel. Průvodce je vybídl, aby vodu ochutnali. Byla to pitná voda. Voda! Kolikadenního pochodu je u nás doma třeba, než člověk dojde k nejbližší studni. Kolik hodin je pak nutné odklízet písek, který ji zavál, aby člověk pronikl k blátivé hmotě s ostrým velbloudím zápachem. A tady voda, které je u nás tak poskrovnu, které v Port-Etienne po deset let nespadla ani kapka, tato voda se zde řítí s temným hukotem, jako kdyby měly z pukliny vytéci zásoby vody pro celý svět. Průvodce chtěl pokračovat v cestě: „Pojďte!“ Mauretánii se však nehnuli z místa a jenom prosili: „Ještě okamžik!“ A potom už jen mlčeli. Vážně, beze slov sledovali toto úchvatné divadlo. Z nitra hory tu proudil sám život, posvátná životodárná látka. To, co zde proteklo za jednu sekundu, by pobudilo k životu všechny ty vyčerpané karavany, které bez vody bloudí v nekonečné dálce, v klamně fata morgana. Zde se viditelně ukazoval Bůh. Bylo nemožné jít prostě dál. Bůh otevřel stavidla své moci. Bez hnutí, plni úcty, stáli ti tři před tímto divem. „Už zde není nic k prohlédnutí. Pojďte!“ „Musíme počkat!“ „Na co?“ „Až to přestane!“

Chtěli vyčkávat chvíle, kdy Bůh projeví lítost nad svou marnotratností! Bůh je přece lakomý, rychle lituje. „Ale tato voda tu proudí po tisíciletí!“

Během večera, který jsem s nimi strávil, už o vodopádu nepadlo ani slovo. Jsou divy, o kterých je lépe mlčet.

Děti si pak mohou do sešitu napsat slovo „pramen“ a podle textu kolem něj dopisovat slova vyjadřující jeho vlastnosti. Např.: Nekonečný, silný, pro všechny – i pro ty, kteří si to „nezaslouží“, marnotratný, životodárný, štědrý, velkorysý apod.

Upozorníme děti, že přídavná jména, která si v souvislosti s textem napsaly jako vlastnosti pramene, jsou také Božími vlastnostmi. Mohou si je přepsat jako dokončení věty: „Bůh je... (nekonečný, silný, pro všechny apod.) Bůh se stal v Ježíši Kristu člověkem a otevřel nám pramen milosti.“

Obrazy Boží hojnosti kolem nás

Rozložíme fotografie tak, aby si je všechny děti mohly prohlédnout. Každé dítě si očima jednu vybere a postaví se k ní. Rozdělíme se tak do skupin a společně plníme následující úkoly:

- Ukažte ostatním, co je na fotografii.
- Vymyslete, jaký byste jí dali název.

Pak přemýšlíme společně:

- Co mají všechny fotografie společného?
- Kdy jsem v životě zažil(a) naplnění, nasycení, hojnost a štědrost.

Fotografie zachycují obraz hojnosti a štědrosti, kterou můžeme kolem sebe vidět v přírodě. Je nepředstavitelné, jaká je dokonalost detailů a jak je Bůh měřeno lidským měřítky „marnotratný“ a „plýtvající“. Podobně hojná, štědrá, ale mnohem nepředstavitelnější je Boží milost, kterou Kristus svou smrtí a vzkříšením otevřel a která proudí na svět.

Pramen života

Obraz pramene vyvěrajícího z kříže mohou děti znázornit pomocí výkladového materiálu. Střed obrazu označíme křížem nebo svící.

Sedm svátostí – sedm projevů milosti

Cíl: Děti si mají zopakovat, co si o jednotlivých svátostech pamatují z minulých ročníků, a uvědomit si, že pocházejí z jednoho společného pramene milostí, který nám svou smrtí a vzkříšením otevřel Kristus.

Pomůcky: učebnice, šátky různých barev, fixy, arch papíru

Proč právě sedm?

Starověká „sedmička“ má posvátný charakter. Ve Starém zákoně trval Pesach sedm dní, v jeruzalémském chrámu stál sedmiramenný svícen nebo existoval příkaz sedmkrát odpustit prolitou krev, stvoření světa a člověka je rozděleno do sedmi dní. V Novém zákoně Kristus nasýtil hladové sedmi chleby, a ještě zbylo sedm košů – symbolika plnosti Boží hojnosti nebo modlitba Páně je rozdělena do sedmi proseb. Toto číslo je i matematicky číslem plnosti jakožto součet prvního sudého (dvojka je v židovském chápání číslo základní) a prvního lichého čísla. Trojka je Boží svět a čtyřka lidský svět, takže sedmička je syntéza všeho, co existuje. Uvedená symbolika platila v židovské, starokřesťanské a starořecké teologii. Zvláštním způsobem byla rozvinuta ve středověku, kdy byly připojeny ještě další konotace: sedm hlavních hříchů, ctností, darů Ducha svatého, radostí i bolestí Panny Marie nebo skutků milosrdenství. Tím nastává posun k matematickému, tedy především numerickému pojetí „sedmičky“ jako „čísla sedm“.

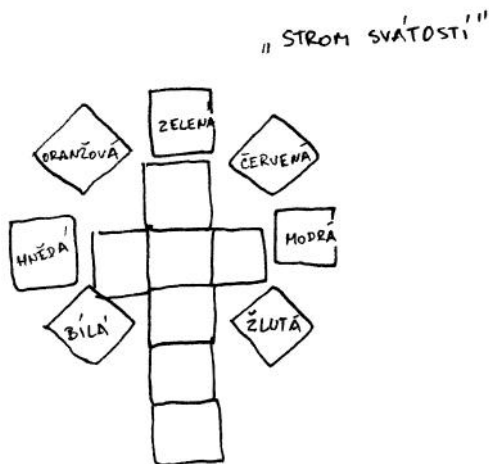
Doporučená literatura:

BUGEL, W.: *Speciální liturgika*. Texty pro distanční studium. Olomouc 2005.

Svatosti v životě člověka

Děti se vrátí ke svým cestám života a hledají na nich body, k nimž patří udílení nějaké svátosti. Přitom si pomáhají druhou částí textu na s. 38.

- Když se člověk narodí a jeho rodiče a kmotří jej přinesou ke křtu a také když se člověk v dospělosti „narodí pro víru“ a rozhodne se stát křesťanem, posílí ho Kristus svou přítomností **ve svátosti křtu** a daruje mu nový život. (Pokřtění lidé tvoří církve. V dějinách Evropy se teprve přijetím křtu stávaly z barbarů civilizované národy).
- Když člověk dospěje a rozhodne se přijmout plnou zodpovědnost za svůj život a za svou víru, posílí ho Kristus svou přítomností **ve svátosti biřmování** a daruje mu v darech Ducha svatého nový život. (Totožnost křesťana se v dobách pronásledování církve osvědčovala pevnou vytrvalostí ve víře).
- Kristus posiluje svou přítomností člověka v jeho každodenním všedním životě **ve svátosti eucharistie**. Přichází do jeho života při slavení liturgie jako „základní pokrm“, prostřednictvím svátostných znamení chleba a vína mu daruje nový život. (Mezi všemi křesťanskými církvemi vyniká katolická církev zvláštní úctou ke Kristu, přítomnému ve znameních proměněného chleba a vína).
- Když člověk udělá něco špatného, co se dá jen obtížně napravit, je tu Kristus, aby jej posílil svou přítomností **ve svátosti pokání a smíření**. Umožní mu znovu začít, protože Bůh odpouští a daruje mu nový život. (Účinná snaha o obnovu světa začínala vždy obnovou nitra u jednotlivce.)
- Kristus posiluje svou přítomností **ve svátosti manželství** muže a ženy, kteří se rozhodli žít spolu v manželství, a **ve svátosti kněžství** muže, kteří se rozhodli následovat Krista. (V těchto svátostech dával Bůh vždy zřetelně najevo, co považuje za pravdivě lidské).
- V okamžiku bolesti a nemoci posiluje Kristus člověka svou přítomností **ve svátosti nemocných**. (Kněz udělující tuto svátost byl vždy zároveň znamením přítomnosti společenství církve, která nenechává člověka na holičkách v jeho nejtěžších chvílích).

Toto rozdělení svátostí není chronologické, tj. v pořadí, jak se běžně přijímají, ale vychází z toho, že Eucharistie je centrem všech svátostí a zároveň vrcholem svátostí iniciačních (křest a biřmování). Svátost pokání a pomazání nemocných jsou zaměřeny na uzdravení a očistění, manželství a kněžství na budování společenství církve.

Tak Kristus viditelný ve svátostech vstupuje opakovaně nebo jednou a trvale v důležitých okamžicích do našeho života a pomáhá nám.

Je jako nevyčerpatelný, silný, neustále tryskající pramen milosti života, který dává důležitým událostem našeho života smysl a náš život rozkvétá jako zavlažovaná zahrada nebo roste jako strom u tekoucích vod.

Mezi svátostí a svátostinou je tedy rozdíl v jejich ustanovení. Zatímco původ svátostí souvisí s Kristem, podoba a počet svátostí vychází z tradice církve.

Děti si mohou výraznou pastelkou do svých přímek života nebo do obrazu letokruhů svého života označit chvíle, kdy jim byl Kristus ve svátostech zvláště blízko, příp. chvíle, kdy byly naposledy u svátostí pokání a smíření a eucharistie, nebo chvíle v budoucnosti, kdy očekávají, že pomoc této svátosti budou potřebovat.

Barvy svátostí

Děti mohou každé svátosti přiřadit jednu barvu, příp. šátek jedné barvy. Šátky pak pokládáme kolem kříže vytvořeného ze dvou pruhů látek tak, aby vznikl obraz stromu – kříž je kmen.

a svátosti jeho koruna.

Práce s pracovním listem

Na pracovním listu je zjednodušený obraz „Ježíše Krista – pramene svátostí“ z učebnice. Můžeme jej použít k výkladu, k zápisu vlastností pramene, ale také k přiřazování jednotlivých barev do sedmi kruhů, které jsou kolem nádob.

Co vím o jednotlivých svátostech?

Na různá místa v místnosti položíme archy papíru s názvy jednotlivých svátostí a fixy. Na šátky můžeme položit arch papíru s názvem svátosti. Děti chodí z jednoho místa ke druhému a na papíry k jednotlivým svátostem zapisují, co se jim vybaví.

Uděláme si tak zpětnou vazbu o tom, co si děti o svátostech pamatují z tohoto setkání nebo z minulých ročníků, např. svátost křtu: Věřím. Křesťan. Dítě. Nový život. Voda. Svíce. Křestní rouška. Hostina. Fotografie. Apod. Slova můžeme třídit na ta, která se vztahují k obřadu, a ta, která se vztahují k životu člověka.

3. Zápis do sešitu

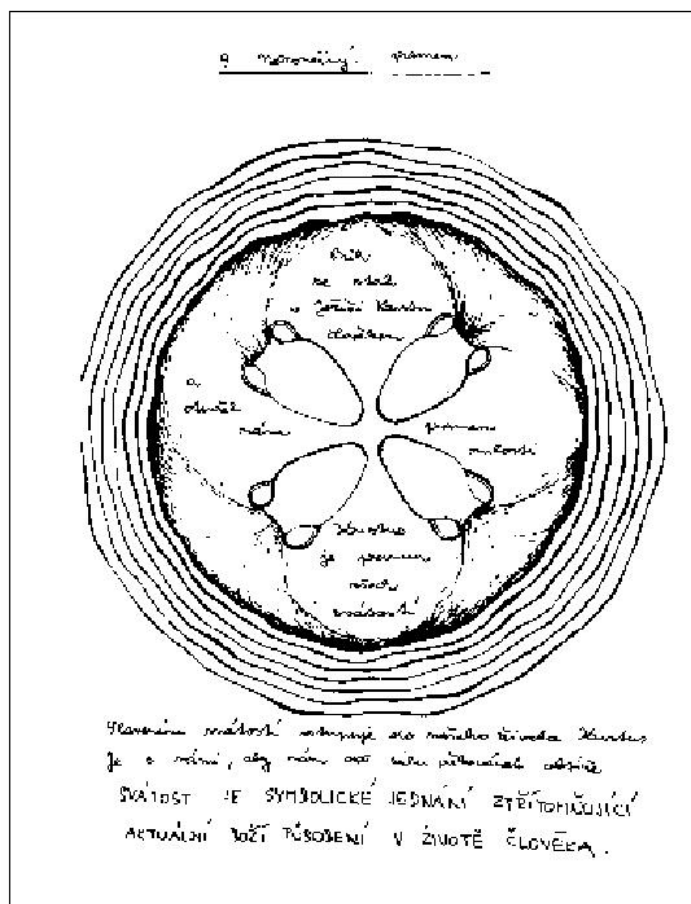
Nadpis: **Nekonečný... pramen**

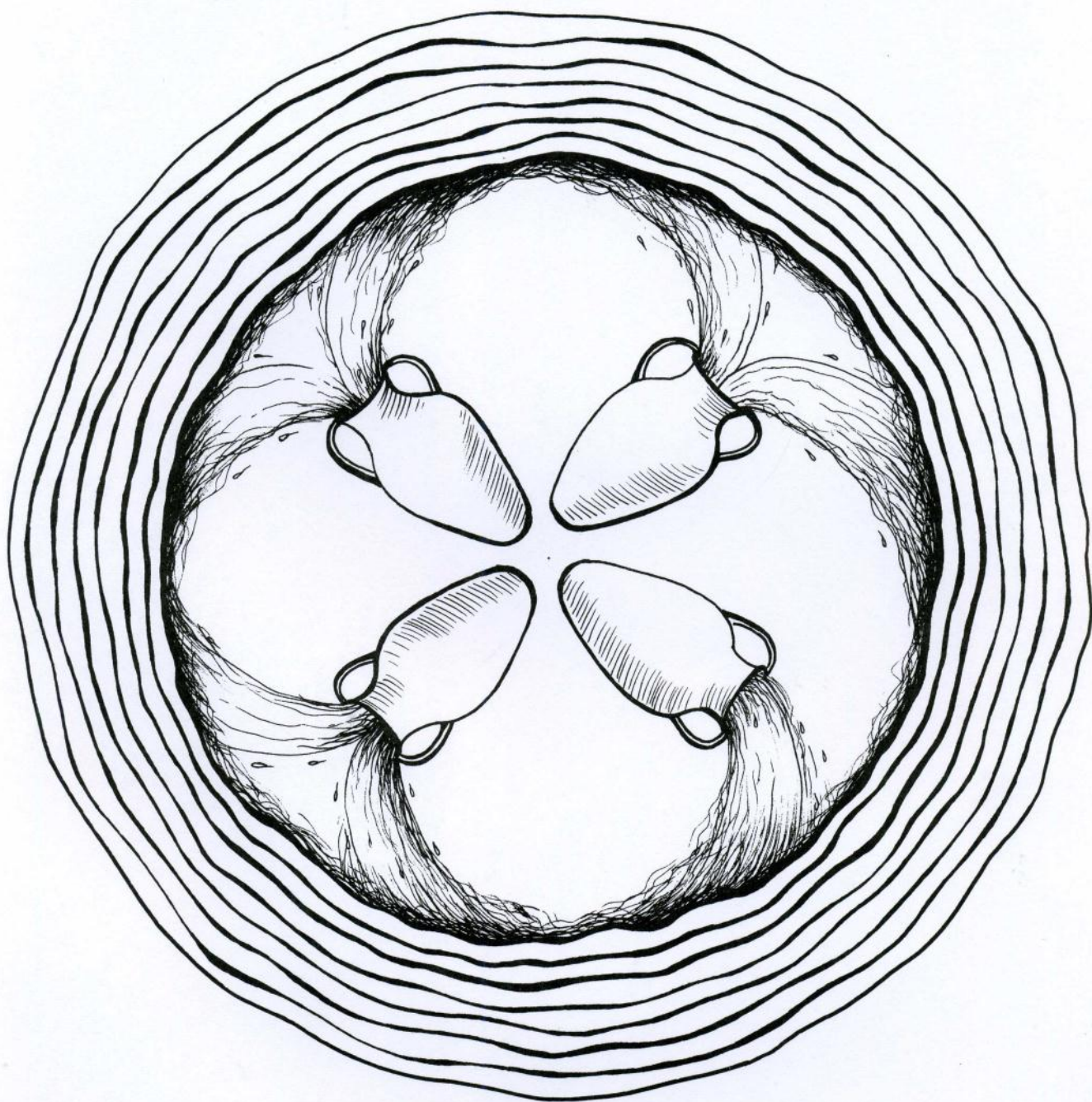
Zápis: **Bůh se stal v Ježíši Kristu člověkem a otevřel nám pramen milosti.**

Slavením svátostí vstupuje do našeho života Kristus. Je s námi, aby nám dal sílu překonávat obtíže a životní překážky. Svátost je symbolické jednání zpřítomňující aktuální Boží působení v životě člověka.

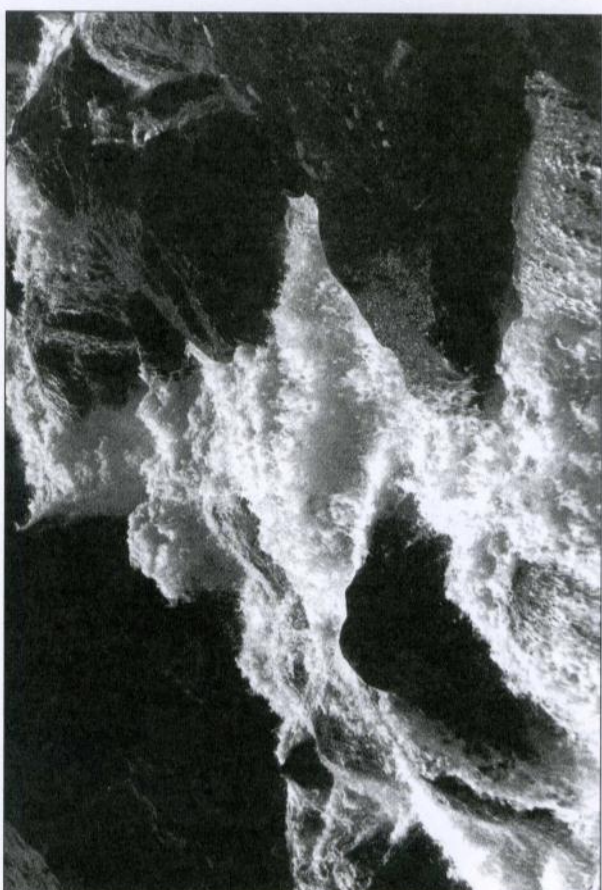
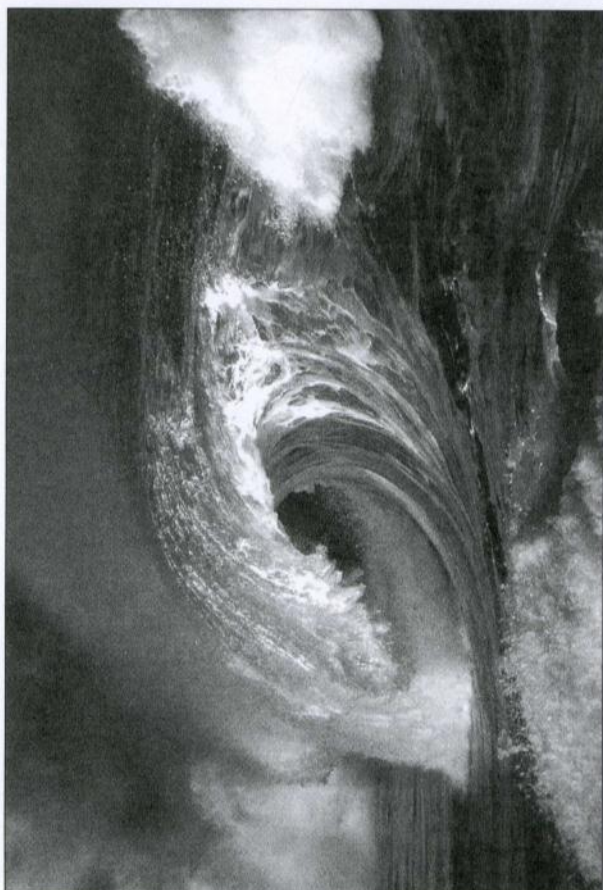
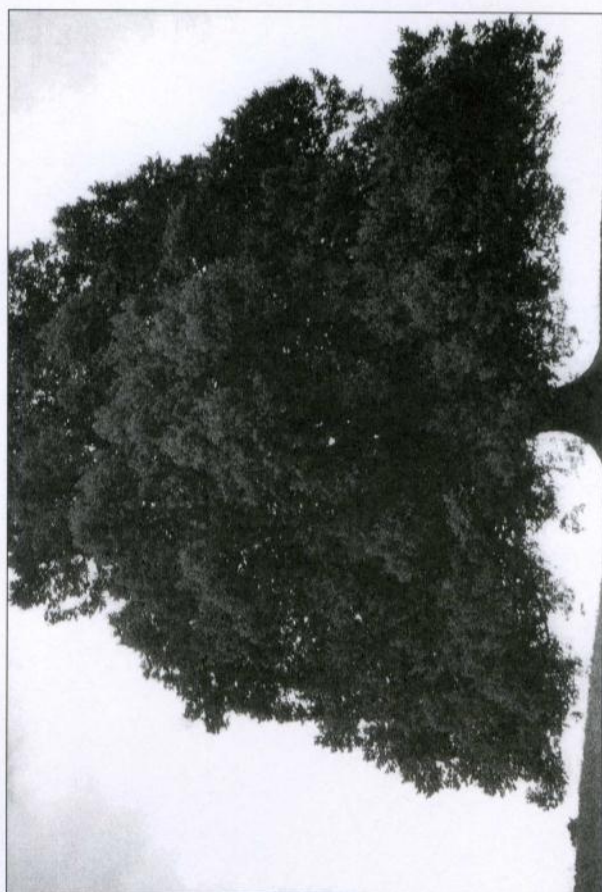
4. Závěr

Vlastnosti, které jsme v předchozí činnosti přiřazovali prameni, teď v modlitbě přiřadíme Kristu. Např.: „Pane děkujeme ti, že jsi štědrý, silný, pro všechny, nekonečný... Děkujeme ti, že jsi nám otevřel pramen života v plnosti.“

25. Kdo se však napil vody, kterou mu dávám já, nebude žíznit navěky

Téma setkání:

Další přírodní látkou, která je součástí svátostného ritu slavení svátostí, je voda. Voda je zdrojem života a síly, voda oživuje, očisťuje, ale také ohrožuje.

Děti by si opět měly nejprve upevnit, příp. opravit obecný význam vody v přirozené rovině, aby se pro ně staly srozumitelné biblické výpovědi o vodě, jako o obrazu milosti, které Kristus svou smrtí a vzkříšením otevřel, a o Kristu jako o prameni této živé vody. Voda se pak stává znamením lidského života, který Kristus – pramen věčného života – proměňuje v nový život a dává mu nový smysl a hodnotu. Viditelným znamením tohoto děje je svátost křtu, která otevírá člověku pramen milosti. V souvislosti se znamením vody poukážeme také na použití vody během liturgie, např. na svěcení vody v obřadech velikonoční vigilie.

Pokud děti potřebují probrat nebo si znovu upevnit znalosti o svátosti křtu, je dobré se vrátit k učivu v šestém ročníku.

Cíle setkání:

Děti si mají zopakovat obecné významy vody jako přírodní látky a mají se s ní seznámit v biblických souvislostech jako se znamením milosti nového života, jehož pramenem je Kristus.

Děti mají pochopením této skutečnosti prohloubit své chápání svátosti křtu a významy užívání vody v liturgii.

METODICKÝ POSTUP

1. Opakování a modlitba

Obyčejná voda

Cíl: Děti si mají připomenout a systematizovat vlastnosti vody a vztáhnout si je na obecné vlastnosti lidského života.

Pomůcky: pracovní list s testem o vodě, pracovní list s příslovími a citáty o vodě, láhev s vodou, sklenice vody

Test

Přineseme v láhvi obyčejnou vodu. Chvilu společně přemýšlíme, co v té láhvi může být za nápoj. Pak si jedno dítě vybereme a pokud bude souhlasit, může se napít a poznat, co to je.

Podobně jako v minulých setkáních můžeme dětem rozdat pracovní listy, aby v samostatné práci vyplnily test. Nejde o přesnost, ale o odhad zajímavosti a důležitých údajů. Odpovědi na otázky čteme a doplňujeme.

Co víš o vodě?

Kolik procent zemského povrchu zaujímá voda?

– dvě třetiny, tedy asi 71 %; celkový povrch země je 510 065 605 km², z toho je moře 360 668 000 km²

Voda je chemická sloučenina dvou prvků. Víš kterých?

– vodíku a kyslíku

Víš, kolik litrů vody by měl člověk denně vypít a kolik dnů vydrží člověk bez vody?

– člověk by měl denně vypít 1,5 – 2,5 l vody, bez vody vydrží sedm dní, ale podle Guinnessovy knihy rekordů vydržel jeden člověk bez vody 18 dní

Kolik procent lidského těla tvoří voda?

– 75 %

Na světě je 6 miliard lidí. Odhadni, kolik miliard z nich nemá základní hygienické zázemí.

– 2, 6 miliardy a 3 miliony lidí ročně umírá na choroby způsobené kontaminovanou vodou

Odhadni, kam zmizí déšť.

– 60 % se vypaří, 30 % odteče do potoků a řek a 10 % se vsákne

Odhadni, kolik litrů vody spotřebuje evropská domácnost denně.

– od 150 až do 500 litrů

Ve kterých zemích je nejvíce a nejméně vody?

– nejvíce vody je na Antarktidě, kde je asi 90 % veškeré vody na zemi, nejméně vody je v Saudské Arábii, Lýbii a Alžírsku

Odhadni, kolikrát najdeš slovo „voda“ v Bibli?

– více než 500 krát

Jaký význam má pro člověka voda?

– je základní pro život nenahraditelná surovina, která je všude kolem něj, dokonce i v kameni

Burza nápadů

Místo testu můžeme zorganizovat brainstorming a vybrat jednu z otázek:

- Kde je kolem nás voda?
- Co všechno víme o vodě?
- Jaké vlastnosti má voda? Co všechno voda dokáže?
- Na co jsi dnes potřeboval vodu?
- Kdyby voda mohla mluvit, řekla by...

Sklenice vody

Necháme kolovat sklenici vody a každý říká, co jej při pohledu na sklenici čisté vody napadne. Např.:

Je obyčejná, čistá, je jí málo, mám žízeň, nerozlij to apod.

Do sešitů pak děti mohou napsat několik vět na téma: „Jak chutná voda?“ „Kdyby nebyla voda“ nebo „Obyčejná neobyčejná voda“. Práce si pak přečteme.

Příslloví a citáty o vodě

Rozdáme dětem pracovní listy a přemýšlíme o významech těchto přísloví a citátů o vodě:

Zaléváš-li květiny, lij vodu ke kořenům, poučuješ-li člověka, promlouvej k jeho srdci. (čínské přísloví)

Vytáhneš ho z vody – a on tě hodí do ní, abys mu jeho čepici vytáhl. (korejské přísloví)

Sřez se něměho psa a tiché vody. (české přísloví)

Svině když kaliště mají, na čistou vodu dbají. (české přísloví)

Tichá voda břehy mele.

Plaveš v tom jako ryba ve vodě.

Voda očisťuje z venku a slzy zevnitř. (finské přísloví)

Z čistého pramene plyne čistá voda. A fonte puro pura defluit aqua.

Bohatství je jako mořská voda. Čím více se pije, tím je větší žízeň. (Schopenhauer)

Reči se mluví, voda teče.

Sebemenší kapka vody, která se spojí s oceánem, nikdy nevysychá. (indické přísloví)

Neplačte nad rozlitém mlékem – je v něm vody dost. (anglické přísloví)

Za povodně je největší žízeň. (Maurois)

V kapse není vody ani pro vrabce – ale kámen prorazí. (italské přísloví)

I vodu pij s mírou, dívá-li se na tebe dítě. (korejské přísloví)

Čas plyne jako řeka.

Nikdy nevstoupíš do těžké řeky.

Každý k moři dopluje, někdo dříve a někdo později. Kdo v životě miluje, tak neztrácí naději. (Jan Werich)

Všechny činnosti směřují ke sdělení:

Bez vody by nebyl život. Voda má různé podoby a je všude kolem nás. Vodu obsahují i věci, u kterých by to člověk nečekal. Voda je podmínkou života, voda očisťuje, ale také ničí a zaplavuje. K vodě přirovnávají lidé všechno, co jim dává sílu do života, co je občerstvuje, nebo po čem žízni.

Podle charakteru činnosti můžeme na závěr zařadit rozhovor nebo modlitbu:

Co bylo dnes pro mě sklenicí vody? Co mě dnes občerstvilo? Co utišilo moji žízeň?

Co mi dnes chybělo? Po čem jsem žíznil?

Kdo mi dnes „podal sklenici vody“?

Co bylo dnes pro mne jako „velká voda“? Co mě zaplavilo?

Při rozhovoru si mohou děti znovu podávat sklenici vody nebo ji postavíme na viditelné místo, např. doprostřed stolu.

Rozhovor můžeme zakončit modlitbou:

„Dobrý Bože, děkujeme ti, že potkáváme lidi, kteří jsou pro nás pramenem a kteří nám umějí podat sklenici vody.“

Obrazy vody – obrazy života

Cíl: Děti mají přirovnat různé podoby vody k různým podobám svého života, aby si vytvořily základ pro pochopení obrazu Krista jako pramene živé vody.

Pomůcky: fotografie různých podob vody, příp. dekorační materiál

Náš život má různé podoby. Také voda má různé podoby. Od klidných a tichých, přes neměnné a chladné, až po rozbourané vlny. Lidé často přirovnávají čas života k řece, která plyne a která se na svém konci rozplyne v moři.

Jako motivaci můžeme dětem přečíst nebo převyprávět následující text:

Mezi dvěma kameny tryská malý pramen. Je radostný, bystrý, studený a odráží světlo, na které se z hlubin země prodral. Z pramene se stává potůček, bystřina a potok, který si hledá cestu a klikatí se mezi kameny a kořeny stromů. Kolem něj přibývá života, rostlin a živočichů. Z potoka se stává řeka, která zpomaluje, ale její proud je stále silnější. Uveze nejen rybářskou loď, ale také loď s těžkým nákladem, protéká vesnicemi a městy a je překlenuta mnoha mosty. Dokáže spolykat mnoho špinavé vody a nečistot, ze kterých by lidé onemocněli. Proud je pomalejší a unavenější. Tak řeka plyne až k moři, ve kterém se roztéká do všech stran, a ztrácí se v něm. Řeka i moře se jedním.

Rozdáme dětem fotografie, na kterých jsou různé podoby vody. Mohou si z nich vybrat tu, která je zaujala a přemýšlet:

- Jaký život člověka se podobá takové vodě? Jaké situace by mohl prožívat?
- Kdy můj život vypadal jako voda na mé fotografii?
- Když si představíme svůj život jako vodu, která teče. Jaký je její tok? Co je na jejím břehu? Co nese? Jaké je její dno a co na něm leží? Jaké jsou její vlny?

Děti mohou dát své fotografii název.

Místo fotografií mohou děti pracovat s dekoračním materiálem a vytvořit ten obraz vody, který nejlépe odpovídá jejich aktuálnímu životnímu pocitu. Děti si mohou vytvořit „svou“ řeku, studnu, hladinu vody, dno, pramen, ledovec, louži apod.

2. Vlastní téma

Ježíš Kristus – pramen vody života

Cíl: Děti se mají dovědět, že Kristus svou smrtí a vzkříšením dává životu nový rozměr a vrací mu ztracenou neúplnost a harmonii. Viditelným znamením této proměny života je naše nové zrození v Kristu zpřítomněné ve svátosti křtu.

Pomůcky: pracovní list

Práce s textem velikonoční vigilie

Rozdáme dětem pracovní listy, na kterých jsou na jedné straně biblické citáty – výpovědi o vodě – a vedle nich slova, která kněz říká během velikonoční vigilie při obřadech svěcení vody. Děti mají za úkol:

- Přečíst jednotlivé věty a rozhodnout, jaká vlastnost vody je v nich zdůrazněna. Zda je to voda, která ničí, zachraňuje a dává život nebo omývá a očišťuje. Ke každé větě mohou děti napsat např.: voda zachraňuje, dává život, ničí, uzdravuje, tryská jako pramen, přináší život apod.
- Přiřadit jednotlivé texty k výpovědi v modlitbě.
- Přečíst modlitbu, kterou říká kněz při svěcení vody během velikonoční vigilie, a podtrhnout v ní výpovědi, které se týkají uvedených biblických textů.

Země byla pustá a prázdná a nad propastnou tíní byla tma. Ale nad vodami vznášel se duch Boží. Gn 1,2

Voda je neohraňovaná a neomezená a přináší velký počet možností. Bůh stvořil vody, stanovil jim zákony, a tak překonal chaos. Ježíš kráčí po vodě, utiňuje bouři a vydává svědectví o tom, že Bůh překonává chaos a neklid.

Z Edenu vychází řeka, aby napájela zahradu. Odtud dál se rozděluje ve čtyři hlavní toky. Gn 2,10

Hospodin Mojžíšovi řekl: „Udeříš do skály a vyjde z ní voda, aby lid mohl pít.“ Mojžíš to udělal před očima starších. Ex 17,6

Lidé od dávných časů rozpoznávali ve vodě zdroj života. Řecký filosof Thalés Milétský učil, že veškerý život pochází z vody. Voda oživuje, v hojnosti pramení v zahradě, v místě, které Bůh stvořil pro člověka a dává život v poušti.

Vody na zemi převelice zmohutněly, až přikryly všechny vysoké hory, které jsou pod nebesy... A zahynulo všechno tvorstvo, které se na zemi pohybuje, ptactvo, dobytek i zvěř... i každý člověk. Gn 7,19.21

Potopa vše zaplavuje, omývá a staré ničí, aby mohlo přijít nové. Vše se ponoří zpět do chaosu, aby to bylo omyto a aby měl prostor nový život. Smrt je jako potopa. To, co se po ní vynoří, zůstane zachováno. Voda omývá od starého a špatného, aby měl prostor nový život.

Hospodin řekl Mojžíšovi: „Vztáhni ruku nad moře! Vody se obrátí na Egyptány, na jejich vozy a jízdu.“ Ex 14,26

Bůh zachraňuje a dává projít chaosem, smrtí, záplavami vod. Bůh provádí mořem, množstvím vod, aniž je znát jeho stopy.

A hle, voda se řinula z pravého boku domu... Kam se vlévají ony vody, tam se vody moře stávají zdravými a zůstane naživu všechno tam, kam se ten potok vlévá. Ez 47,2,9

Prorok Ezechiel viděl, jak z chrámu vychází životodárný pramen, který se vlévá do moře a uzdravuje jeho vodu a přináší věčný život. Tím pramenem je pro křesťany Kristus a uzdravující voda je znamením jeho milosti. „Zbořte tento chrám a ve třech dnech jej postavím,“ říká podle J 2,19.

S veselím budete čerpat vodu z pramenů spásy. Iz 12,3

Vzhůru! Všichni, kdo žízníte, pojďte k vodám, i ten, kdo peníze nemá. Pojďte, kupujte a jezte, pojďte a kupujte bez peněz a bez placení víno a mléko!“ Iz 55,1

Voda přináší život a radost. Tyto vlastnosti zdůrazňuje prorok Izajáš a ukazuje na očekávaného Mesiáše. Pramenem spásy, který utiňuje veškerou žízeň, je Mesiáš.

V těch dnech přišel Ježíš z Nazareta a byl v Jordánu u Jana pokřtěn. Vtom, jak vystupoval z vody, uviděl nebesa otevřená a Ducha, který jako holubice sestupuje na něj. A z nebe se ozval hlas „Ty jsi můj milovaný Syn, tebe jsem si vyvolil.“

Ale jeden z vojáků mu probodl kopím bok a ihned vyšla krev a voda. J 19,34

Ježíš se ponořil a vynořil z vod Jordánu. Řadí se tak mezi hříšníky a bere na sebe hřích světa. Křest v Jordánu ohlašuje Ježíšův křest „ve smrti“. Tak je celý Ježíšovo veřejné působení orámováno dvěma křty.

Nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha, nemůže vejít do království Božího. J 3,5

Kdo by se však napil vody, kterou mu dám já, nebude žíznit navěky. Voda, kterou mu dám, stane se v něm pramenem, vyvěrajícím k životu věčnému. J 4,14

Kristus přišel a přinesl lidem živou vodu slíbenou proroky. On je tím, který vítězí nad chaosem smrti, která zaplavuje jako potopa nebo vody Rudého moře. On je skálou, která utiňuje žízeň lidu jdoucího do zaslíbené země, on je chrámem, ze kterého proudí řeka zavlažující nový ráj.

*Všemohoucí, věčný Bože,
v tvých svátostech se věci, které jsi stvořil,
stávají znamením tvé neviditelné moci a milosti.
Vyslyš naše modlitby a posvěť vodu,
kterou jsi od počátku připravoval k našemu křtu.
**Neboť už na počátku, když se tvůj Duch vznášel nad vodami,
vložit jsi Bože do vody život a požehnání.
A když jsi v přívalcích potopy zničil hřích,
stala se voda znamením nové spravedlnosti a nového života.
Když jsi převáděl svůj lid z egyptského otroctví Rudým mořem,
myslel jsi na ty, kdo budou pokřtěni.
A když byl tvůj Syn pokřtěn vodou Jordánu,
pomazal jsi ho Duchem svatým;
když visel na kříži, vytryskla z jeho probodeného srdce krev a voda,
a když vstal z mrtvých, dal učedníkům příkázání:
Jděte a učte všechny národy
a křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.
Shlédni tedy Bože na svou církev
a otevři jí pramen vody, tryskající do života věčného.
Kéž tvůj Duch svatý učiní tuto vodu
znamením milosti tvého jednorozeného Syna:
Ať smyje všechno staré a špatné,
aby ten, jehož jsi učinil svým obrazem,
**povstal z vody a z Ducha svatého
jako nový člověk.*****

Všechny výše uvedené biblické výpovědi jsou shrnuty při obřadu svěcení vody a směřují ke svátosti křtu. Křesťané jsou lidé, kteří „jsou pokřtěni“. Řecké slovo baptidzein znamená „ponořit“. Ponoření a vynoření z vody odkazuje na vynoření z chaosu, ze světa smrti k novému životu. Ponoření a vynoření je viditelným znamením ponoření a vynoření do Kristovy smrti a vzkříšení. Křtem se křesťan spojuje s Kristem a přijímá podíl na jeho smrti a vzkříšení. Pokřtěný se tak stává chrámem Ducha, Božím dítětem Boha Otce, bratrem a spoludědicem Krista, jehož život žije a na jehož slávě se jednou bude v plnosti podílet. Křtem dostává život člověka nový rozměr a nový význam. Jeho život se tak otevírá novému životu. Říkáme, že se člověk stává „novým člověkem“, že se „ještě jednou narodil“, „stal se Božím dítětem“, „otevřelo se pro něj nebe“, „je bez hříchu“, „je zachráněný“, „spasený“.

Práce s biblickými texty

Místo práce s mnoha biblickými texty a modlitbou můžeme zvolit práci s biblickými texty. Děti můžeme rozdělit do dvou skupin, z nichž každá pracuje s jedním textem týkajícím se svátosti křtu. Můžeme ale také vybrat pouze jeden text a pracovat s ním společně. Je to Ježíšova rozmluva s Nikodémem (J 3,1-8) a Ježíšova rozmluva u studny se samařskou ženou (J 4,7-14).

Mezi farizeji byl člověk jménem Nikodém, člen židovské rady. Ten přišel k Ježíšovi v noci a řekl mu: „Mistře, víme, že jsi učitel, který přišel od Boha. Neboť nikdo nemůže činit ta znamení, která činíš ty, není-li Bůh s ním.“ Ježíš mu odpověděl: „Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo znovu, nemůže spatřit království Boží.“ Nikodém mu řekl: „Jak se může člověk narodit, když je už starý? Nemůže přece vstoupit do těla své matky a podruhé se narodit.“ Ježíš odpověděl: „Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha, nemůže vejít do království Božího. Co se narodilo z těla, je tělo, co se narodilo z Ducha, je duch. Nediv se, že jsem ti řekl: Musíte se narodit znovu. Vítr vane, kam chce, jeho zvuk slyšíš, ale nevíš, odkud přichází a kam směřuje. Tak je to s každým, kdo se narodil z Ducha.“ J 3,1-8

Tu přichází samařská žena, aby načerpala vody. Ježíš jí řekne: „Dej mi napít!“ Jeho učedníci odešli předtím do města, aby nakoupili něco k jídlu. Samařská žena mu odpoví: „Jak ty jako Žid můžeš chtít ode mne, Samařanky, abych ti dala napít?“ Židé se totiž se Samařany nestýkají. Ježíš jí odpověděl: „Kdybys znala, co dává Bůh, a věděla, kdo ti říká, abys mu dala napít, požádala bys ty jeho, a on by ti dal vodu živou.“ Žena mu řekla: „Pane, ani vědro nemáš a studna je hluboká; kde tedy vezmeš tu živou vodu? Jsi snad větší než náš praotec Jákob, který nám tuto studnu dal? Sám z ní pil, stejně jako jeho synové i jeho stáda.“ Ježíš jí odpověděl: „Každý, kdo pije tuto vodu, bude mít opět žízeň. Kdo by se však napil vody, kterou mu dám já, nebude žiznit navěky. Voda, kterou mu dám, stane se v něm pramenem, vyvěrajícím k životu věčnému.“ J 4,7-14

Postup práce:

- Texty si přečteme.
- Odpovíme na otázky týkající se pochopení textu:
S kým Ježíš hovořil?
Kde s ním hovořil?
- Podtrhněte slova dialogu a přečtete text jako rozhovor ve dvojici.
- Otázky napíšeme na tabuli nebo na arch papíru.
„Jak se může člověk narodit, když je už starý?“
„...ani vědro nemáš a studna je hluboká; kde tedy vezmeš tu živou vodu?“
Je dobré se ptát a Nikodém i samařská žena se ptali. K těmto otázkám můžeme přidat své otázky týkající se textu nebo toho, co děti při čtení textu napadlo.
- Přečteme si, co Ježíš každému z nich odpověděl.
- Umíme odpovědět nebo najít odpověď také na ty otázky, které nás napadaly?

Obě činnosti můžeme zakončit sdělením:

Voda se tak stává znamením života, ale zároveň také znamením nového života. Dárce a pramenem života v plnosti je Bůh. Když se od něj člověk vzdálí, je jako vyprahlá bezvodá poušť odsouzená k smrti. Proto touží po Bohu jako laň po prameni čerstvé vody, a jakmile dosáhne spojení s ním, stává se zahradou se životodárným pramenem.

Toto spojení nám svou smrtí a vzkříšením znovu otevírá Kristus. Tady na zemi je viditelným potvrzením tohoto spojení, které se naplní až na věčnosti, svátost křtu.

Tyto skutečnosti vyjadřují slova, která kněz říká při svěcení vody:

*Prosíme tě Bože:
Ať skrze tvého Syna
sestoupí do tohoto křestního pramene síla Ducha svatého,
aby všichni, kdo budou ve křtu
spolu s Kristem pohřbeni,
ve křtu s ním také vstali
ze smrti k životu.*

Děti mohou v samostatné práci část této modlitby přepsat aktuálními slovy každý sám pro sebe:

*Pane, věřím,
že když jsem byl ve křtu spolu s tebou pohřben,
ve křtu s tebou také vstanu
ze smrti k životu.*

Přemýšlíme, kdy se v liturgii používá voda.

Je to:

- při křtu
- při svěcení vody během velikonoční vigílie, příp. v rámci křestních obřadů
- při mytí rukou kněze během slavení Eucharistie

Smyj ze mne, Bože, mou nepravost a očisti mě od mého hříchu.

- při slavení Eucharistie, když ji kněz přidává do vína

Jako se tato voda spojuje s vínem, tak ať jsme spojeni s božstvím věčného slova spojeného s našim lidstvím.

- pokropení při žehnáních
- kropenky

Přežehnání se u kropenky nepatří do liturgie, ale je pozůstatkem praxe omývání dlaní, na které se přijímala Eucharistie.

Přemýšlíme, čeho je při těchto příležitostech voda viditelným znamením.

Jak se změnil obřad křtu

Cíl: Děti si mají uvědomit, jak se v průběhu dějin měnil obřad křtu až do dnešní podoby.

Pomůcky: pracovní listy s nevyplněnou tabulkou

Rozdáme dětem pracovní listy a zamýšlíme se nad jednotlivými otázkami. Vyslechneme názory dětí, opravíme je, příp. doplníme výkladem a důležité věci si děti zapíší. Je dobré začínat přítomností a pak si uvědomit jejich odlišnost s minulostí. Kde je to možné, vysvětlíme dětem také důvody těchto změn.

	VE STAROVĚKÉ CÍRKVI	DŘÍVE	DNES
KDO MOHL BÝT POKŘTĚNÝ?	Byli křtění především dospělí. Při křtu byli zároveň biřmováni a slavili Eucharistií. Tak byli úplně uvedeni do křesťanského života.	Byli křtění především malé děti.	Jsou křtění malé děti, ale jsou křtění také dospělí, kteří chtějí přijmout křest.
KDO KŘTIL?	Křtil především biskup.	Křtil především kněz, ale také biskup.	Křtí především kněz, ale také biskup a jáhni.
KDE SE KŘTILO?	Křtílo se ponožením do vody venku v řece nebo v potoce. Později byla vybudována tzv. baptistéria.	Křtílo se v kostele. Voda byla uchovávána v křtílnici.	Křtí se v kostele. V době velikonoční je voda uchovávána v křtílnici. Začínají se opět stavět baptistéria.
KDY SE KŘTILO?	Křtílo se obvykle pouze na Bílou sobotu a křtu předcházela příprava, která se nazývá katechumenát.	Při křtu dítěte byli připravováni jeho rodiče, při křtu dospělého on sám.	Při křtu dítěte jsou připravováni jeho rodiče, Při křtu dospělého je obnoven katechumenát.
JAKÝM ZPŮSOBEM?	Křtílo se úplným ponožením a vnožením z vody. Pokřtěný dostal křestní šaty.	Voda se lila na hlavu křtěného. Měl křestní svíci a křestní roušku.	Voda se lije na hlavu křtěného. Má křestní svíci a křestní roušku.

Proč mě asi rodiče nechali pokřtít?

Cíl: Děti si mají uvědomit, že i ony jsou pokřtěné, a s vědomím účinků křtu se zamyslet nad motivací, s jakou je přinesli ke křtu jejich rodiče.

Pokud jsou děti pokřtěné po svém narození, mohou přemýšlet o důvodech, proč je rodiče nechali pokřtít, a do sešitu si dělat poznámky. Dojdeme většinou k výpovědím: Tehdy se to tak dělalo. Jejich rodiče to tak chtěli. Nechtěli se lišit od ostatních. Všichni naši příbuzní jsou pokřtění. Jsou křesťané a přejí si, abych byl také křesťan. Chtěli pro mě to nejlepší, i když asi nevěděli co. Maminka si prosadila něco proti tátovi.

Je dobré dělat si poznámky společně s dětmi a začít vlastním příkladem. Nejde o to postavit se kriticky proti rodičovské autoritě, ale uvědomit si různé důvody, které však, ať jsou jakékoli, mají obvykle společného jmenovatele: rodiče chtějí pro své dítě to nejlepší.

Úvahu můžeme rozvíjet dál. Je to dobré, že mě rodiče nechali pokřtít? Co si o tom myslím teď, když jsem větší? Odpovědi mohou být následující: Ne, protože se teď nemohu rozhodnout sám. Ano, protože je to dobré.

Pokud máme ve skupině děti, které nebyly pokřtěné jako malé, můžeme diskutovat o jejich důvodech ke křtu.

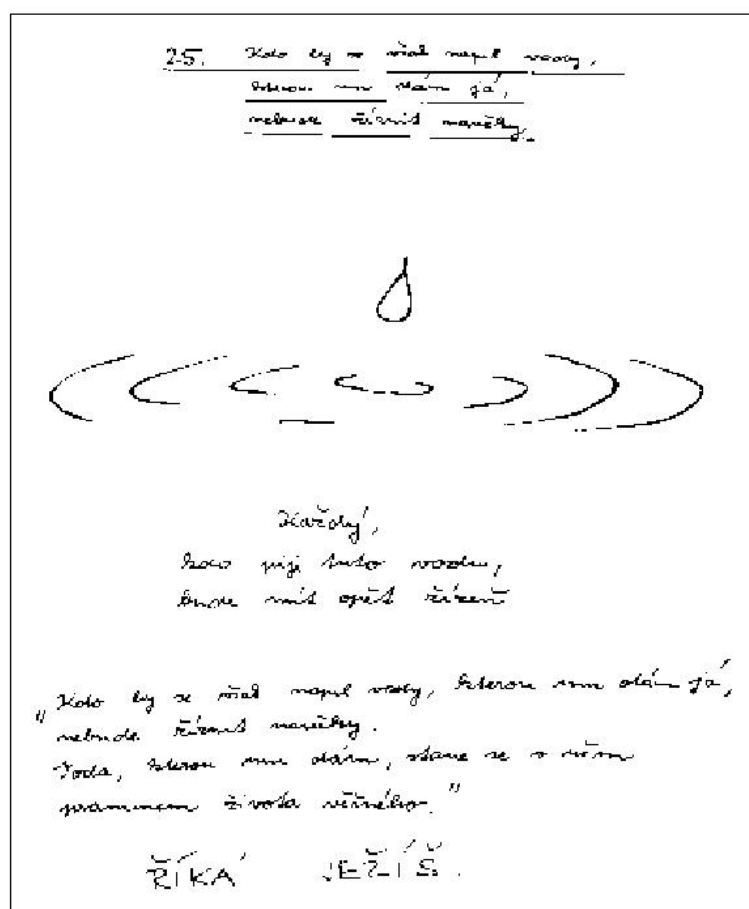
3. Zápis do sešitu

Nadpis: **Kdo by se však napil vody, kterou mu dám já, nebude žíznit navěky**

Zápis: Z vět, přísloví nebo biblických citátů, se kterými děti pracovaly, si jeden vyberou a opíší do sešitu. Např.: **Každý, kdo pije tuto vodu, bude mít opět žízeň. Kdo by se však napil vody, kterou mu dám já, nebude žíznit navěky. Voda, kterou mu dám, stane se v něm pramenem, vyvěrajícím k životu věčnému.**

4. Závěr

Děti si mohou do sešitu nakreslit svůj život jako řeku a podle toho, jak se klikatí, znázornit své životní situace. Jinou barvou pak mohou obtáhnout „řeku svého života“ a tím znázornit, že jejich život smrtí a vzkříšením Ježíše Krista dostává nový rozměr: podíl na Božím království a věčný život. V závěrečné modlitbě můžeme použít slova, která kněz vyslovuje při svěcení vody a děti si je přeformulovala tak, aby vypovídala o nich.

VODA

CO O NÍ VÍŠ?

CO O NÍ NEVÍŠ?

Kolik procent zemského povrchu zaujímá voda?

→

Voda je chemická sloučenina dvou prvků. Víš kterých?

→

*Víš, kolik litrů vody by měl člověk denně vypít
a kolik dnů vydrží člověk bez vody?*

→

Kolik procent lidského těla tvoří voda?

→

*Na světě je 6 miliard lidí. Odhadni, kolik miliard z nich nemá
základní hygienické zázemí.*

→

Odhadni, kam zmizí déšť.

→

Odhadni, kolik litrů vody spotřebuje evropská domácnost denně.

→

Ve kterých zemích je nejvíce a nejméně vody?

→

Odhadni, kolikrát najdeš slovo „voda“ v Bibli?

→

Jaký význam má pro člověka voda?

→

Zaléváš-li květiny, lij vodu ke kořenům,
poučuješ-li člověka, promlouvej k jeho srdci.

čínské přísloví

Střez se němého psa a tiché vody.

české přísloví

**Vytáhneš ho z vody – a on tě hodí do ní,
abys mu jeho čepici vytáhl.**

korejské přísloví

Svině když kaliště mají, na čistou vodu dbají.

české přísloví

Tichá voda břehy mele.

Voda očišťuje zvenku a slzy zevnitř.

finské přísloví

Plaveš v tom jako ryba ve vodě.

Z čistého pramene plyne čistá voda.
A fonte puro pura defluit aqua.

Bohatství je jako mořská voda.

Čím více se pije, tím je větší žízeň.

Schopenhauer

*Sebemenší kapka vody,
která se spojí s oceánem,
nikdy nevysychá.*

indické přísloví

Řeči se mluví, voda teče.

Neplačte nad rozlitym mlékem
– je v něm vody dost.

anglické přísloví

Za povodně je největší žízeň.

Maurois

**V kapce není vody ani pro vrabce –
ale kámen prorazí.**

italské přísloví

I vodu pij s mírou, dívá-li se na tebe dítě.

korejské přísloví

Čas plyne jako řeka.

Nikdy nevstoupíš do téže řeky.

Každý k moři dopluje, někdo dříve a někdo později.

Kdo v životě miluje, tak neztrácí naději.

Jan Werich

Všemohoucí, věčný Bože,
 v tvých svátostech se věci,
 které jsi stvořil,
 stávají znamením
 tvé neviditelné moci a milosti.
 Vyslyš naše modlitby a posvěť vodu,
 kterou jsi od počátku
 připravoval k našemu křtu.
 Neboť už na počátku,
 když se tvůj Duch vznášel nad vodami,
 vložil jsi Bože do vody život a požehnání.
 A když jsi v přívalech potopy zničil hříchy,
 stala se voda znamením
 nové spravedlnosti a nového života.
 Když jsi převáděl svůj lid
 z egyptského otroctví Rudým mořem,
 myslel jsi na ty, kdo budou pokřtěni.
 A když byl tvůj Syn pokřtěn vodou Jordánu,
 pomazal jsi ho Duchem svatým;
 když visel na kříži,
 vytryskla z jeho probodeného srdce krev a voda,
 a když vstal z mrtvých,
 dal učedníkům příkázání:
 Jděte a učte všechny národy a křtíte je
 ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.
 Shlédni tedy Bože na svou církev
 a otevři jí pramen vody,
 tryskající do života věčného.
 Kéž tvůj Duch svatý učiní tuto vodu
 znamením milosti
 tvého jednorozeného Syna:
 Ať smyje všechno staré a špatné,
 aby ten, jehož jsi učinil svým obrazem,
 povstal z vody a z Ducha svatého
 jako nový člověk.

Země byla pustá a prázdná a nad propastnou hlínou byla tma.
 ale nad vodami se vznášel duch Boží. Gn 1,2

z Edenu vychází řeka, aby napájela zahrady. Od ní dal se rozdělit na čtyři hlavní toky. Gn 2,10

Spodním Mojžíšovi řekl: Udeříš do skály a vyjde ze ní voda, aby lid mohl pít. Mojžíš to udělal před očima starších. Ex 17,6

Vody na zemi přerušily rozbitím, až přibývaly všechny vysoke hory, které jsou pod nebe... a nahynulo všechno tvorstvo, které se na zemi pohybovalo, dobytek i zvířata... i každý člověk. Gn 7,19-21

Spodním řekl Mojžíšovi: "Vzdváhni ruku nad moře! Vody se obrátí na Egyptě, na jejich rozy a jízdu. Ex 14,26

Y veselím budete čerpat vodu ze pramenů spásy.

A hle, voda se řinula ze pravého boku domu... kam se stěraji ony rody, kam se rody moře stěraji zdravými a zůstane naživu všechno tam, kam se sem podle věsta. Ez 47,2-9

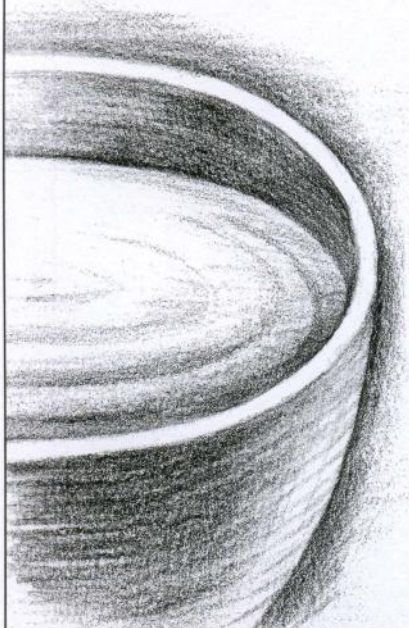
Váhivši! Všichni, kdo žijete, pojedte ke vodám, i ten, kdo peníze nemá. Pojedte, kupujte a jezte, pojedte a kupujte bez peněz a bez placení mýno a mléko. Iz 55,1

V těch dnech přišel Ježíš z Nazareta a byl u Jordánu od Jana pokřtěn. Videm, jak vystupoval z vody, uviděl nebesa otevřená a Ducha, který jako milovaný Syn, sebe jsem si rozolil. " Ty jsi můj

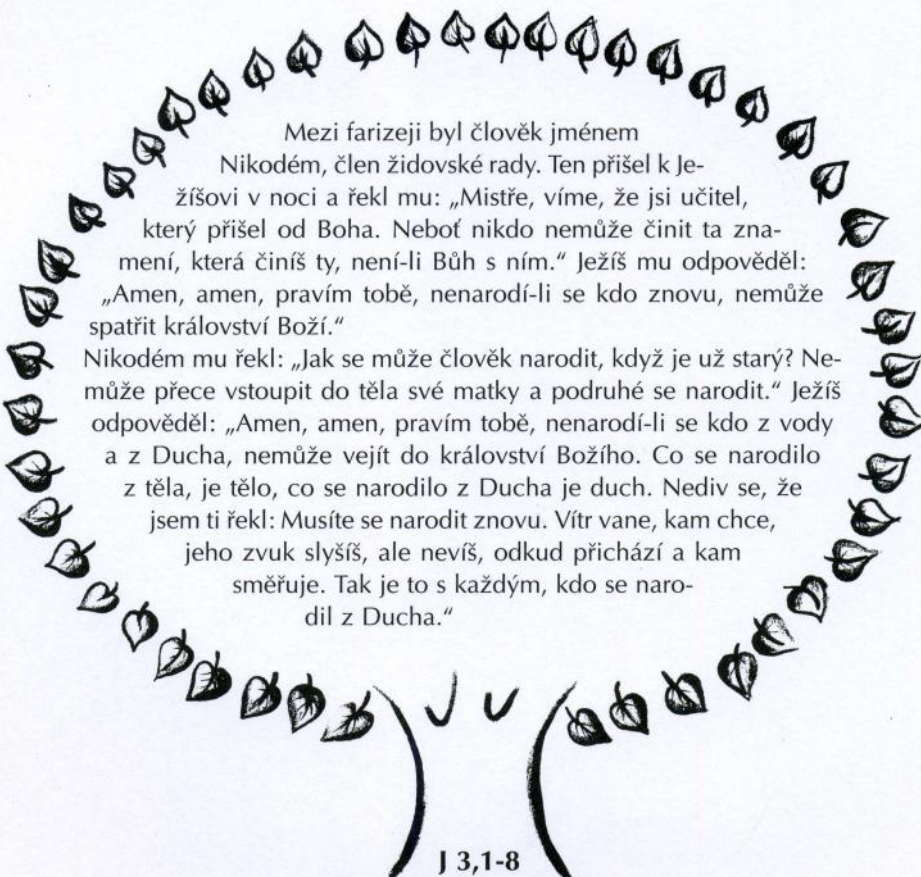
ale jít ke vojáku mu přebohl kopím bok a ihned vyšla krev a voda. J 19,34

Nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha, nemůže vejít do království Božího. J 3,5

Kdo by se náh napil vody, kterou mu dám já, nebude žíznit navěky. Voda, kterou mu dám, stane se v něm pramenem, vyvěrajícím ke životu věčnému. J 4,14

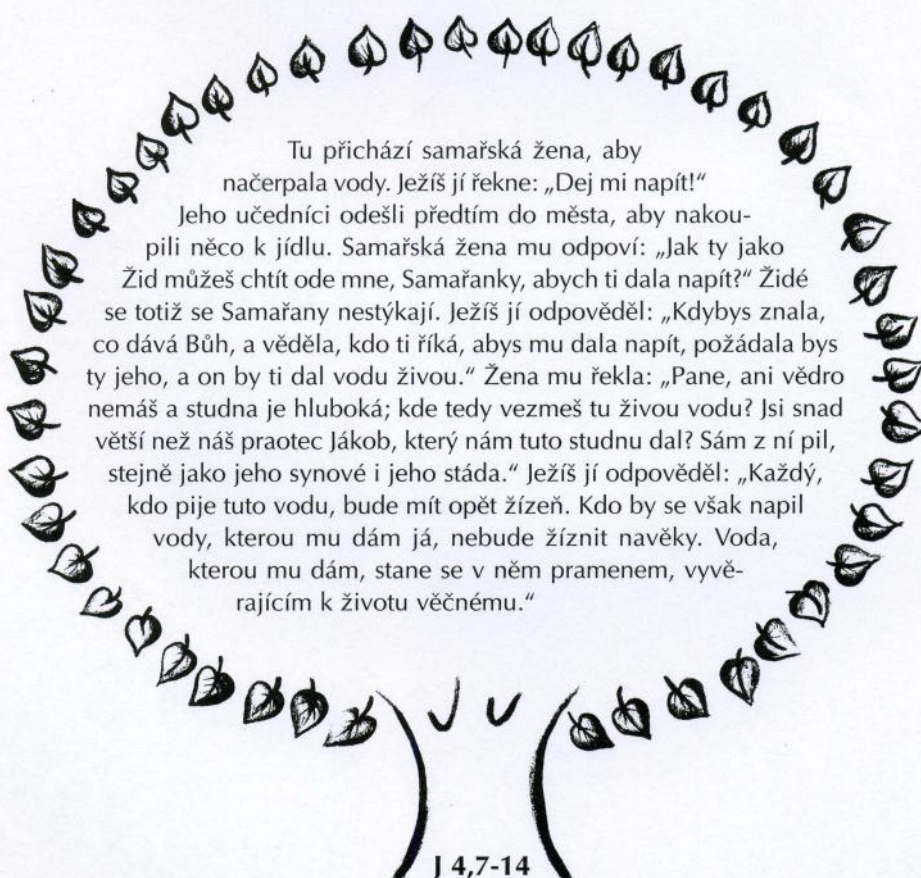

Mezi farizeji byl člověk jménem Nikodém, člen židovské rady. Ten přišel k Ježíšovi v noci a řekl mu: „Mistře, víme, že jsi učitel, který přišel od Boha. Neboť nikdo nemůže činit ta znamení, která činíš ty, není-li Bůh s ním.“ Ježíš mu odpověděl: „Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo znovu, nemůže spatřit království Boží.“

Nikodém mu řekl: „Jak se může člověk narodit, když je už starý? Nemůže přece vstoupit do těla své matky a podruhé se narodit.“ Ježíš odpověděl: „Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha, nemůže vejít do království Božího. Co se narodilo z těla, je tělo, co se narodilo z Ducha je duch. Nediv se, že jsem ti řekl: Musíte se narodit znovu. Vítr vane, kam chce, jeho zvuk slyšíš, ale nevíš, odkud přichází a kam směřuje. Tak je to s každým, kdo se narodil z Ducha.“

J 3,1-8

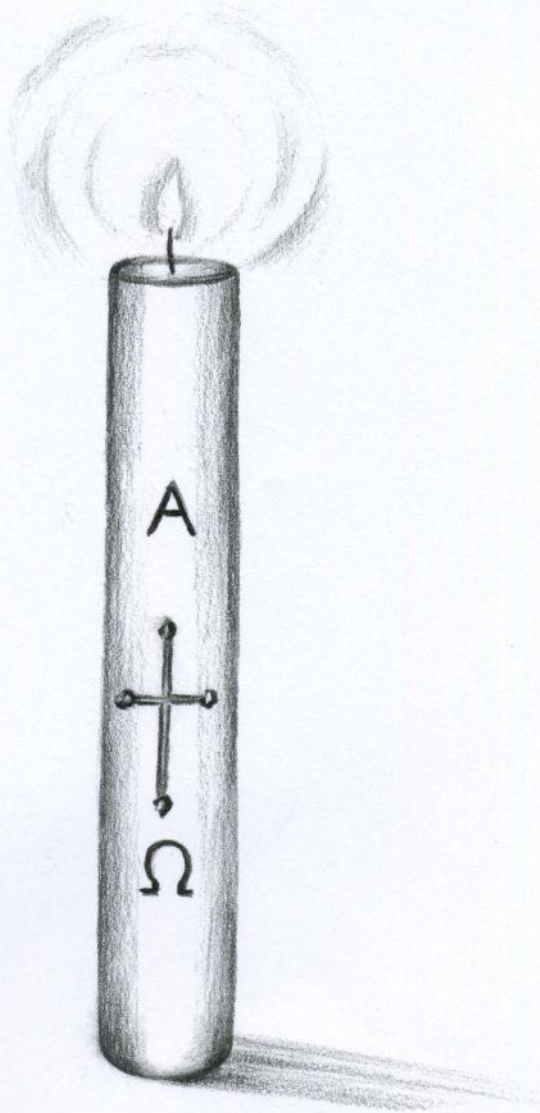
Tu přichází samařská žena, aby načerpala vody. Ježíš jí řekne: „Dej mi napít!“ Jeho učedníci odešli předtím do města, aby nakoupili něco k jídlu. Samařská žena mu odpoví: „Jak ty jako Žid můžeš chtít ode mne, Samařanky, abych ti dala napít?“ Židé se totiž se Samařany nestýkají. Ježíš jí odpověděl: „Kdybys znala, co dává Bůh, a věděla, kdo ti říká, abys mu dala napít, požádala bys ty jeho, a on by ti dal vodu živou.“ Žena mu řekla: „Pane, ani vědro nemáš a studna je hluboká; kde tedy vezmeš tu živou vodu? Jsi snad větší než náš praotec Jákob, který nám tuto studnu dal? Sám z ní pil, stejně jako jeho synové i jeho stáda.“ Ježíš jí odpověděl: „Každý, kdo pije tuto vodu, bude mít opět žízeň. Kdo by se však napil vody, kterou mu dám já, nebude žíznit navěky. Voda, kterou mu dám, stane se v něm pramenem, vyvěrajícím k životu věčnému.“

J 4,7-14

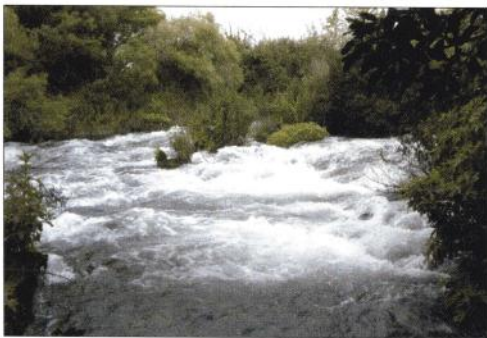
*Prosíme tě Bože:
Ať skrze tvého Syna
sestoupí do tohoto
křestního pramene
síla Ducha svatého,
aby všichni,
kdo budou ve křtu
spolu s Kristem pohřbeni,
ve křtu s ním také vstali
ze smrti k životu.*

	<i>ve starověké církvi</i>	<i>dříve</i>	<i>dnes</i>
<i>Kdo mohl být pokřtěný?</i>			
<i>Kdo křtil?</i>			
<i>Kde se křtilo?</i>			
<i>Kdy se křtilo?</i>			
<i>Jakým způsobem?</i>			

26. Hlavu mi mažeš olejem, má číše přetéká

Téma setkání:

Další látkou, která se používá při slavení svátostí, je olej. Oleji byla ve starověku připisována mimořádná léčivá síla a moc. Olej je znamením štěstí, hojnosti a bohatství. Obecný význam oleje je třeba opět nejprve upevnit v přirozené rovině, než pojmenujeme jeho souvislost s biblickými texty a křesťanskou liturgií. Děti se seznámí s olejem jako látkou, která slouží k pomazání při svátosti nemocných, při svátosti křtu, biřmování a při svátosti kněžství, a uvědomí si souvislost mazání olejem se starozákonním pomazáním kněží, proroků a králů a s Ježíšovým titulem „Christos“ = „Mesiáš“, tj. Pomazaný. Mazání olejem nebude tak pro děti prázdným gestem, ale stane se symbolickým jednáním zpřítomňujícím podíl člověka na Kristově královském, prorockém a kněžském poslání.

Cíle setkání:

Děti si mají zopakovat obecné významy oleje jako přírodní látky a mají se s ní seznámit v biblických a liturgických souvislostech jako se znamením uzdravující síly, hojnosti, bohatství a královské moci.

Děti mají pochopením této skutečnosti prohloubit chápání svátostí, při kterých se jako účinné látky užívá olej.

METODICKÝ POSTUP

1. Opakování a modlitba

Olej

Cíl: Děti si mají připomenout a systematizovat vše, co vědí o oleji jako přírodní látce, a zdůraznit si ty údaje, které souvisejí s používáním oleje v liturgii.

Pomůcky: arch papíru a fix, vonný olej nebo křížmo

Test

Podobně jako při minulých setkáních rozdáme dětem pracovní listy, aby v samostatné práci vyplnily test. Nejde o přesnost, ale o odhad zajímavosti a důležitých údajů. Odpovědi na otázky čteme a doplňujeme.

Co víš o oleji?

Vyjmenuj alespoň tři možnosti, kdy každý den používáme olej.

- na vaření, jako prostředek do auta, olej obsahují léky, kosmetické přípravky, olejem se mazali sportovci při starověkých olympijských hrách a zápasníci v aréně
- Oleje jsou syntetické a přírodní. Přírodní oleje mohou být rostlinné, živočišné a minerální.*

Vyjmenuj alespoň pět druhů přírodních olejů.

- lněný, rybí, sójový, kokosový, olivový...

Vyjmenuj alespoň tři suroviny, ze kterých se dá vylisovat rostlinný olej.

- slunečnicová semínka, olivovník, řepka olejná, podzemnice olejná

Jaký olej byl nejrozšířenější ve starověku a v Izraeli?

- olivový

Z jakého jazyka pochází slovo „olej“?

- slovo „oleum“ pochází z latiny a původně znamená označení pouze pro olivový olej

Kolik kg oliv je přibližně třeba k výrobě 1 l olivového oleje?

- asi 5 kg

Co znamená, když se řekne „je to hlava pomazaná“?

- je to moudrý člověk na pravém místě

Znáš nějaký biblický text, kde jeden člověk druhého pomazal olejem?

- Samuel pomazal Davida, Marie pomazala Ježíše, Samařan pomazal nemocného, kterého našel u cesty

Odhadni, kolikrát je v Bibli zmínka o „pomazání olejem“?

- asi 215 krát

Jaký význam má pro člověka olej?

- olej je základní surovina, znamená bohatství, olej uzdravuje

Burza nápadů

Na tabuli nebo na arch papíru napíšeme slovo OLEJ a děti mohou kolem psát všechno, co je napadá. Z toho, co děti napsaly, zvýrazníme slova, která vyjadřují obecné vlastnosti oleje.

I když dnes známe spíše olej jako potravinu nebo surovinu do aut, bylo to v minulosti jinak. Olej byla vzácná látka, které lidé připisovali mimořádnou léčivou sílu a uzdravující účinky. Protože se olej lisuje z plodů rostlin nebo z plodů stromů, ve kterých je koncentrovaná jejich síla, lidé věřili, že tato síla zůstává i v oleji, v látce, která vzniká, když se tyto plody vylisují. Mazání olejem bylo ve starověku rozšířeným prostředkem k léčení nemocí a věci nebo lidé určené k vykonávání zvláštního úřadu, byli také mazáni olejem.

Pomazání olejem

- zkrášluje a zjemňuje kůži
- uzdravuje, je znamením léčení nemoci
- usnadňuje obranu (vyklouznutí ze sevření)
- vyznamenává před lidmi, je znamením radosti a úcty
- symbolicky zdůrazňuje význam liturgického úkonu, který doprovází, je znamením posvěcení

Co se mi zdá za hodné pomazání olejem?

Ukážeme dětem nádobu s křížem nebo s jakýmkoli vonným olejem. Aby vynikla podstata oleje v jeho přirozené rovině, můžeme zařadit následující rozhovor.

Nádobku si děti mohou podávat jeden druhému a kdo chce, může říkat:

- Co bylo pro mě v posledních dnech výjimečné a vzácné? Co bych pro sebe pomazal olejem na znamení, že je to důležité?
- Jaká z mých věcí má pro mne tak zvláštní význam, že je hodna „pomazání olejem“?
- Kdo z mých blízkých a přátel je hoděn „pomazání olejem“?

Na závěr rozhovoru můžeme „vyznamenat jeden druhého“ tak, že si vzájemně olejem pomažeme hřbet ruky. Činnost můžeme zakončit modlitbou: „**Pomazáním olejem jsme vyznamenali jeden druhého, podobně jako ty Bože chceš vyznamenat a posvětit každého z nás.**“

2. Vlastní téma

Pomazání olejem

Cíl: Děti se mají dovědět, co se o oleji píše ve starozákonních a v novozákonních textech a udělat si přehled o užívání oleje v souvislosti s náboženskými obřady, aby měly základ pro vnímání oleje jako znamení milosti ve svátostech.

Pomůcky: pracovní list s obrazem olivovníku a s biblickými texty

Pšenice, víno a olej byly pro Izraelity základní potraviny, za které vzdávali Bohu chválu a díky. Země Izrael je bohatá na olivovníky a Izraelité si toto bohatství spojovali s Božím požehnáním, které dostali bez vlastní zásluhy, když jim Bůh jejich zemi daroval. Hojnost oleje je znamením spásy, věčné blaženosti a věčného světla.

Rozdáme dětem pracovní listy. Jsou na nich biblické citáty odkazující na pomazání olejem z různých důvodů. Jejich úkolem je texty přečíst a rozdělit je do tří skupin.

1. texty popisující pomazání olejem jako znamení radosti a úcty
2. texty popisující pomazání olejem jako znamení uzdravení
3. texty popisující pomazání olejem jako znamení vyvolení a posvěcení

Děti mohou pracovat samostatně, ve dvojicích, nebo pracujeme společně. Na pracovním listu najdeme následující texty:

(3) *Samuel tedy vzal roh s olejem a pomazal ho uprostřed jeho bratrů. A duch Hospodinův se Davida zmocňoval od onoho dne i nadále. 1 S 16,13*

(1) *Bude tě milovat a bude ti žehnat a rozmnoží tě. Požehná plodu tvého života i plodu tvé role, tvému obilí, tvému moštu, tvému oleji, vrhu tvého skotu a přírůstku tvého bravu na zemi, o níž se přísahou zavázal tvým otcům, že ti ji dá. Dt 7,13*

(1) *Dám vaší zemi děš v pravý čas, děš podzimní i jarní, a budeš sklízet své obilí, svůj mošt a olej. Dt 11,14*

(3) *Hospodin řekl Mojžíšovi... připravíš olej svatého pomazání... Pomažeš jim stan setkávání a schránu svědectví... pomažeš Árona a jeho syny a posvětiš je, aby mi sloužili jako kněží... Izraelcům pak vyhlásíš: To je olej svatého pomazání pro mne po všechna vaše pokolení. Ex 30,25-31*

(3) *A Jákob na tom místě, kde s ním mluvil, postavil posvátný sloup, sloup kamenný, a vykonal na něm úlitbu: polil jej svrchu olejem. Gn 35,14*

(1) *Tu vzala Marie libru drahého oleje z pravého nardu, pomazala Ježíšovi nohy a oťela je svými vlasy. Dům se naplnil vůní té masti. J 12,3*

(2) *Učedníci... potřeli olejem mnoho nemocných a uzdravovali je. Mk 6,12*

(1) *Kéž by mi bylo jak za předešlých měsíců... kdy se mé nohy koupaly ve smetaně a skála mi vylévala potoky oleje. Jb 29,6*

- (2) Je někdo z vás nemocen? Ať zavolá starší církve, ti ať se nad ním modlí a potírají ho olejem ve jménu Páně. Jk 5,14
(1) Humna budou plná obilí, lisy budou přetékat moštem a čerstvým olejem. Jl 2,24
(1) Tvé šaty ať jsou v každé době bílé a tvá hlava ať nepostrádá vonný olej. Kaz 9,8
(2) Přistoupil k němu, ošetřil jeho rány olejem a vínem a obvázal mu je, posadil jej na svého mezka, zavezl do hostince a tam se o něj staral. L 10,34
(1) Tu řekly ty pošetilé rozumným: „Dejte nám trochu oleje, naše lampy dohasínají!“ Mt 25,8
(1) Prostíráš mi stůl před zraky protivníků, hlavu mi olejem potíráš, kalich mi po okraj plníš. Ž 23,5
(2) Potom se ženy vrátily, aby připravily vonné masti a oleje. Ale v sobotu zachovaly podle příkázání sváteční klid. L 23,56

Ke každému ze tří významů pak můžeme mít následující výklad:

Pomazání olejem jako znamení radosti a úcty

Vonný olej je znamení radosti a je spojen s hojností a oslavou velkých svátků. Olej radosti bývá spojován s dobou, kdy přijde Mesiáš, Pomazaný. Pomazat hosta olejem bylo výrazem úcty a podobným výrazem úcty bylo pomazat olejem mrtvé tělo.

Děti se mohou zamyslet, co asi mohl prožívat člověk, když řekl:

Prostíráš mi stůl před zraky protivníků, hlavu mi olejem potíráš, kalich mi po okraj plníš.

Dejte nám trochu oleje, naše lampy dohasínají!

Kéž by mi bylo jak za předešlých měsíců... kdy se mé nohy koupaly ve smetaně a skála mi vylévala potoky oleje.

Pomazání nemocných

Olej byl používán k léčení ran. Mazání olejem bylo součástí očištění obřadu na uzdravení malomocných. Ježíšovi učedníci jsou posláni kázat evangelium, vymítat zlé duchy a uzdravovat každou nemoc.

Děti se mohou zamyslet nebo vyhledat v encyklopediích nebo na internetu, jakou léčivou sílu má dnes olivový olej. Např.:

Působí jako prevence proti srdečním a nádorovým onemocněním, napomáhá k lepšímu fungování trávicího systému, zejména žaludku a žlučníku apod.

Pomazání jako posvěcení

V Izraeli byly některé předměty určené k bohoslužbě posvěcovány pomazáním olejem. Olejem se pomazávají oltáře, Jákob pomazal na znamení Boží přítomnosti olejem kámen. Olejem se pomazávali kněží, proroci a králové. Pomazání viditelně označovalo vyvolení člověka ke službě Bohu.

Děti mohou u jednotlivých úryvků určovat, kdo a koho nebo co posvětil pomazáním olejem. Např.:

Samuel pomazal Davida, Jákob kámen, místo, kde se setkal s Bohem, Mojžíš pomazal olejem bohoslužebné prostory a svého bratra.

Děti mohou v této souvislosti vyjmenovat proroky a krále, které znají ze Starého zákona.

Pomazání olejem jako znamení spoluúčasti na Ježíšově pomazání na kněze, proroka a krále a na velikonočním tajemství

Cíl: Děti si mají uvědomit, jaký význam v sobě má mazání olejem při slavení některých svátosti a v některých obřadech. Kristus, znamená pomazaný. Ježíš je pomazaný Duchem svatým.

Přečteme, příp. si společně zapíšeme na tabuli a do sešitu dětem text proroka Izajáše a přemýšlíme, v čem se vztahuje na Ježíše.

Hospodin mě pomazal k tomu, abych nesl radostnou zvěst pokorným, poslal mě obvázat rány zkroušených srdcem, vyhlásit zajatcům svobodu a vězňům propuštění, vyhlásit léto Hospodinovy přízně, den pomsty našeho Boha, potěšit všechny truchlící, pozvednout truchlící na Siónu, dát jim místo popela na hlavu čelenku, olej veselí místo truchlení, závoj chvály místo ducha beznaděje. Iz 61,1-3

Děti mohou k jednotlivým výpovědím hledat odpovídající Ježíšovy skutky.

Olej v liturgii

V křesťanské liturgii se používá olivový olej.

- **Olej nemocných** olej, který se používá k pomazání nemocných. Zdůrazňuje se jeho léčivá síla.
- **Olej katechumenů** je olej, který se používá v souvislosti s přípravou na svátost křtu – u dospělých v rámci samostatného obřadu v období katechumenátu, u dětí se může použít v rámci přípravných úkonů křestního obřadu. Zdůrazňuje se plnost milosti.

- **Křížmo** je olej, který obsahuje jako jediný dvě složky. K olivovému oleji se přidává vonná látka. Olej se používá při křtu, při bířmování a také při kněžském svěcení nebo při svěcení biskupa, při svěcení kostela a oltáře. Při svěcení kněží se tímto olejem mažou ruce, při biskupském svěcení hlava. Olej je znamením plnosti milostí, které má ten, kdo svěcení přijímá, šířit kolem sebe jako vůni.

Oleje svěští biskup na Zelený čtvrtek. Jedině olej k pomazání nemocných si může kněz v případě potřeby posvětit sám.

Olej poukazuje na milost a jejího dárce Ducha svatého. Tou milostí je spoluúčast na Kristově královském, prorockém a kněžském poslání. Každý z nás je tedy skrze Krista králem, prorokem a knězem.

3. Zápis do sešitu

Nadpis: **Hlavu mi mažeš olejem, má číše přetéká**

Zápis: **Pomazání olejem je v biblických souvislostech znamením bohatství, síly, radosti a úcty, znamením uzdravení a znamením vyvolení a posvěcení.**

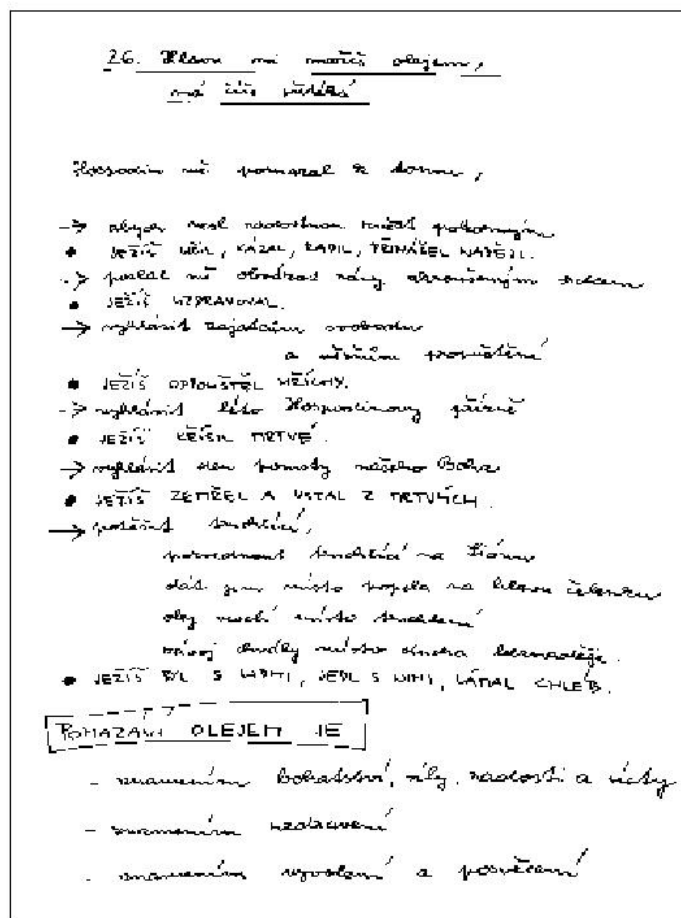
4. Závěr

K čemu jsem „pomazaný“?

Děti se mohou ve svých úvahách vrátit každý k sobě a napsat do sešitu několik vět na téma: K čemu jsem „pomazaný“? Jedná se o to, zamyslet se, k čemu jsou „pomazání“, čeho by chtěli ve svém životě dosáhnout nebo jak by chtěli žít.

Děti mohou své výpovědi formulovat podobně jako text proroka Izajáše: „**Hospodin mě pomazal k tomu, abych...** (žil; abych se radoval; abych nebyl nikdy sám; abych žil svůj život tak, abych se za něj nemusel stydět; abych nikomu neublížil; abych udělal to, co udělat mám apod.)“

Výpovědi dětí si přečteme jako závěrečnou modlitbu, kterou uvedeme slovy: „**Bože, věřím, že jsi mě pomazal k tomu, abych...** (děti jedno po druhém větu doplňují).“

Olej

CO O NĚM VÍŠ?

CO O NĚM NEVÍŠ?

Vyjmenuj alespoň tři možnosti, kdy každý den používáme olej.

→

Oleje jsou syntetické a přírodní. Přírodní oleje mohou být rostlinné, živočišné a minerální.

Vyjmenuj alespoň pět druhů přírodních olejů.

→

Vyjmenuj alespoň tři suroviny, ze kterých se dá vylisovat rostlinný olej.

→

Jaký olej byl nejrozšířenější ve starověku a v Izraeli?

→

Z jakého jazyka pochází slovo „olej“?

→

Kolik kg oliv je přibližně třeba k výrobě 1 l olivového oleje?

→

Co znamená, když se řekne „je to hlava pomazaná“?

→

Znáš nějaký biblický text, kde jeden člověk druhého pomazal olejem?

→

Odhadni, kolikrát je v Bibli zmínka o „pomazání olejem“?

→

Jaký význam má pro člověka olej?

→

